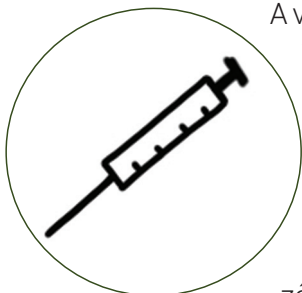

VÉDŐOLTÁSOK ALKALMAZÁSA SCLEROSIS

MULTIPLEXES BETEGEKBEN

DR. RÓZSA CSILLA

Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház

A védőoltások segítségével bizonyos kórokozókkal szemben védettség alakítható ki anélkül, hogy átesnénk az adott fertőzésen. A védőoltások, más néven vakcinák gyengített vagy elölt kórokozókat vagy azok részeit tartalmazó, injekció formájában (vagy ritkán szájon át) beadott készítmények. A fertőzések leküzdésében a védőoltások világszerte kiemelkedő szerepet játszanak. Minden országnak van védőoltási rendszere, léteznek kötelező és ajánlott védőoltások, az előbbieket gyermekkorban megkapjuk. Az „átoltottság” (a védőoltást megkapott egyének aránya egy adott népességben) egy adott populációban fontos mutatószám, kellően magas értéke a járványok elleni védekezés hatékonyságának a záloga. A gyermekkori kötelező oltások hosszú távú védettséget eredményeznek, de hatásuk nem tart élethosszig, bizonyos életkor felett a védettség gyakran gyengül vagy lecseng, ezért emlékeztető oltások beadása javasolt, csakúgy, mint az ajánlott védőoltások esetében. Vannak védőoltások, melyeket a kórokozók antigénszerkezetének állandó változása miatt ismételten be kell adni a megfelelő védettség kialakításához (pl. influenza).

Az immunizálás típusai

Aktív immunizálás (védőoltás) ún. attenuált oltóanyaggal

Az attenuált oltóanyag élő, de legyengített kórokozókat tartalmaz. Ezek a szervezetbe bejutva nem okoznak betegséget, de szaporodnak, így a természetes fertőzéshez hasonló folyamatot utánozva váltják ki immunológiai hatásukat. Ritkán enyhe oltási betegséget is okozhatnak.

Aktív immunizálás (védőoltás) elölt oltóanyaggal

Az elölt oltóanyaggal éppúgy kiváltható az immunválasz, mint az élő vakcinával, de a szervezetben a kórokozó nem szaporodik. Ismételt oltásokkal, immunválaszt elősegítő anyagokkal (adjuvánsok) váltható ki a megfelelő védelem.

Passzív immunizáció ellenanyaggal

A kórokozóra specifikus ellenanyagok, főleg IgG osztályú antitestek beadása révén történik az immunizáció. Az oltóanyagokat ellenanyagokkal rendelkező személyek vérsavójából állítják elő. Ez az immunizálási módszer nagyon gyorsan elkezd működni, de csupán átmeneti védeettséget biztosít, mivel az ellenanyagok természetesen lebomlanak, három hónap alatt végleg eltűnnek a szervezetből.

A védőoltások potenciális veszélyei

A védőoltások pozitív hatása egyértelműen messze meghaladja az esetleges kockázatokat, amit a vakcina beadása jelent.

Oltást követő ún. „nemkívánatos hatások” természetesen előfordulhatnak, bizonyos hatások gyakrabban, más jelenségek ritkán vagy nagyon ritkán (azaz 10 000-ből kevesebb mint 1 oltott személynél jelentkeznek).

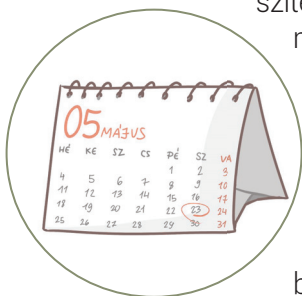
A gyakori események például: az injekció helyén fellépő fájdalom, bőrvörösség; az oltás helyén a környező szövetek helyi megkeményedése, duzzanat, fáradtság, fejfájás, láz stb. Ezek a tünetek néhány nappal az oltást követően maguktól megszűnnek.

A ritkán vagy nagyon ritkán előforduló tünetek között lehetnek súlyos események is. Ennek oka lehet az oltással összefüggő, de az oltástól független, az oltást követően jelentkező tünet is (pl. túlérzékenység). A bejelentett súlyos mellékhatásokról szóló beszámolókat a gyógyszer hatáság minden esetben kivizsgálja, így az adott készítmény valós kockázatai pontosan kiderülnek, és elkülöníthető a véletlen egybeesés a védőoltás valós következményeitől.

Védőoltások alkalmazása sclerosis multiplex-szel élő egyéneknél

A sclerosis multiplex (SM) betegség önmagában nem jár fokozott fertőzési kockázattal, kivéve az előrehaladott, súlyos állapotot, amikor a mozgásszegénységből, ágyhoz kötöttségből, vizelet ürítési zavarokból adódhat magasabb fertőzés veszély. Ugyanakkor az SM kezelésére alkalmazott ún. „betegség módosító terápiák” (DMD rövidítéssel szoktuk jelölni, az angol megfelelőből) jelentős része, különösen a magas hatékonyságú, közelmúltban megjelent készítmények, fokozzák a fertőzések kockázatát. A fertőzések egy része védőoltással megelőzhető, ezért **minden SM beteg esetében javasolt a védetség feltérképezése, a szükséges védőoltások beadása, lehetőség szerint már a betegség elején, a hosszú távú DMD kezelések megkezdése előtt.**

Bizonyos védőoltások, emlékeztető vakcinák szabadon beadhatók (az előlt oltóanyagot tartalmazó védőoltások), más oltások esetében azonban kizárólag csak a vakcinológiában jártas szakember javaslata alapján olthatók a betegek (élő, attenuált kórokozót tartalmazó vakcinák, különösen akkor, ha már részesültek korábban az immunrendszert gyengítő, un. immunoszuppresszív kezelésben). Ideális esetben az SM központokban gondozott betegek oltásainak összeállítását és ütemezését a beteget gondozó neurológus és az infektológus/védőoltási szakember együttesen alakítják ki. (2) A konkrét, **egyénre szabott oltási terv** készítése előtt először fel kell mérni a beteg védettségét és immunológiai állapotát. Az oltási terv elkészítésénél figyelembe kell venni a beteg védettségét, élethelyzetét, életkorát, klinikai állapotát, a korábbi, jelenlegi és a közeljövőben tervezett kezeléseket. A beteg oltása mindig csak stabil klinikai állapotban történhet, kellő idővel az utolsó szteroid kezelés után, figyelembe véve a beteg aktuális laborleleteit (limfocita szám), gyógyszerelését. Ezen szabályok betartása mellett, a jelenleg rendelkezésünkre álló bizonyítékok alapján a védőoltások nem váltanak ki állapotrosszabbodást a betegségben.

Az SM-mel élők többsége a diagnózis felállításakor fiatal, fogamzóképes korú beteg, gyakorta családtervezés előtt, vagy kicsiny gyermekekkel a családban, ami kiemeli a „fészek védelem” fontosságát. Az egy háztartásban élők esetleges fertőzése a beteget is veszélybe sodorhatja, így az ő oltásuk kiemelkedő jelentőségű lehet, különösen, ha a beteg maga valami miatt nem oltható be.

Egyéni esetben – pl. utazások egzotikus országokba – konzultáció céljából klinikai védőoltási tanácsadóval érdemes felvenni a kapcsolatot.

Kell-e fizetni a védőoltásokért?

Felnőtt korban a védőoltások hazánkban sajnálatos módon nem ingyenesek, még akkor sem, ha a krónikus betegség, vagy az arra alkalmazott kezelés szakmailag indokoltá teszi a védőoltások beadását. Krónikus betegek családtagjai az influenza elleni védőoltást térítésmentesen kaphatják (DMD mellett ugyanakkor magának a betegeknek speciális, úgynevezett SPLIT vakcina javasolt, mely térítés köteles).

Köszönet nyilváníás: dr. Kulcsár Andreának (gyermekgyógyász, infektológus, védőoltás szaktanácsadó, Dél-Pesti Centrumkórház, Országos Hematológiai és Infektológiai Intézet, Szt. László Kórház telephely Központi Gyermekszakrendelő)

